

Objavljeno:

Perše, Brigita in Peter Kvaternik. 2004. *Duhovniki in redovnice v Cerkvi na Slovenskem. V: Dekanijski pastoralni dan 2004. Duhovništvo in redovništvo. Gradivo za dekanije pastoralne svete, 78-101. Ljubljana: Družina.*

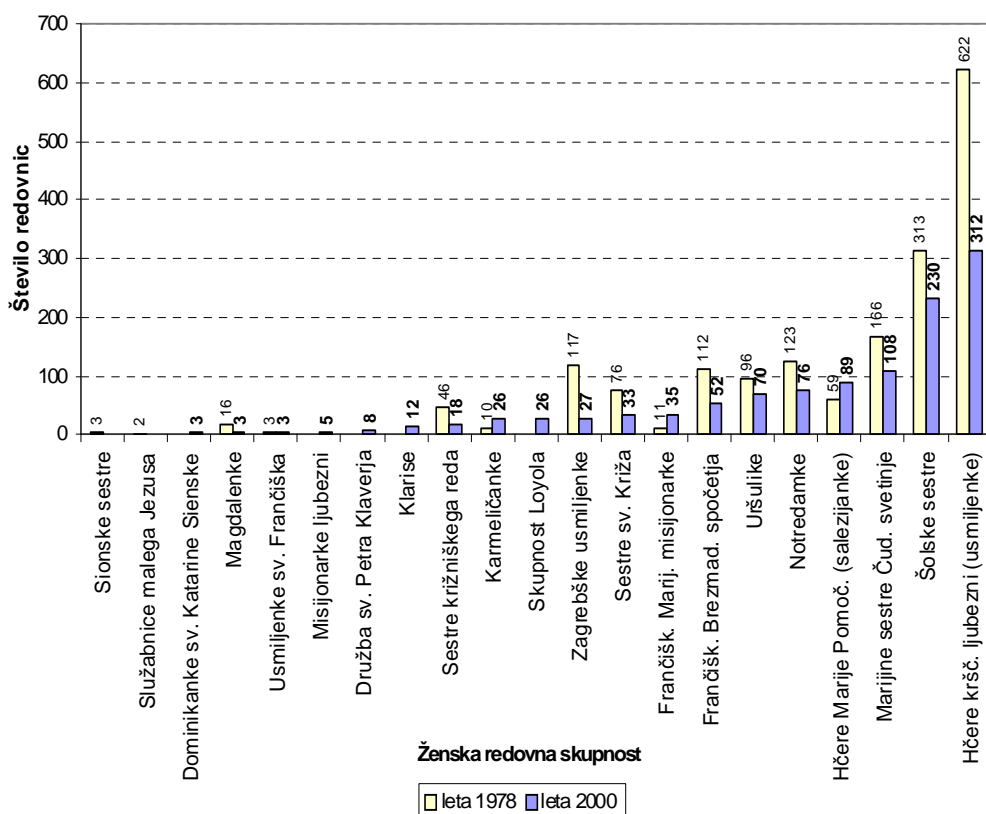
B. Redovnice v Cerkvi na Slovenskem leta 2000

Žensko redovništvo je imelo v zgodovini slovenskega naroda pomembno vlogo in jo ima tudi danes, zato si zasluži veliko pozornosti.

a. Število redovnic in ženskih redov¹⁰

Leta 2000 je bilo v Cerkvi na Slovenskem 1136 redovnic, od teh je skoraj tretjina živel in delovala izven matične domovine (334) izven slovenskih meja. Delovale so znotraj devetnajstih različnih redovnih skupnosti.¹¹ Daleč najštevilčnejše so bile hčere krščanske ljubezni ali usmiljenke s 312. redovnicami, šolske sestre sv. Frančiška Kristusa Kralja z 230. ter Marijine sestre čudodelne svetinje s 108. redovnicami. Poleg omenjenih redov so imele več kot petdeset redovnic tudi hčere Marije Pomočnice (salezijanke), notredamke, uršulinke ter frančiškanke Brezmadežnega spočetja.

Graf 4: Število redovnic v Cerkvi na Slovenskem v redovnih skupnostih leta 1978 in 2000

V dvaindvajsetih letih od 1978 do 2000¹² se je skupno število redovnic v Cerkvi na Slovenskem zmanjšalo za dobro tretjino (639). To pomeni, da smo imeli v obravnavanem obdobju vsako leto v

¹⁰ Pri statistični obdelavi smo upoštevali vse tiste redovnice, ki jih navaja letopis z osebnimi podatki (prim. *Letopis Cerkve na Slovenskem 2000*, Nadškofija Ljubljana, Ljubljana 2000, 1039-1129; *Letopis slovenskih škofij 1978*, Nadškofijski ordinariat v Ljubljani, Ljubljana 1978, 359-468). Med redovnice smo prišteli tudi novinke in kandidatke; nismo pa vključili svetnih inštitutov in ustanov.

¹¹ Dveh redov izmed teh devetnajstih ni bilo v Sloveniji, in sicer Družbe sv. Petra Klaverja in magdalenk.

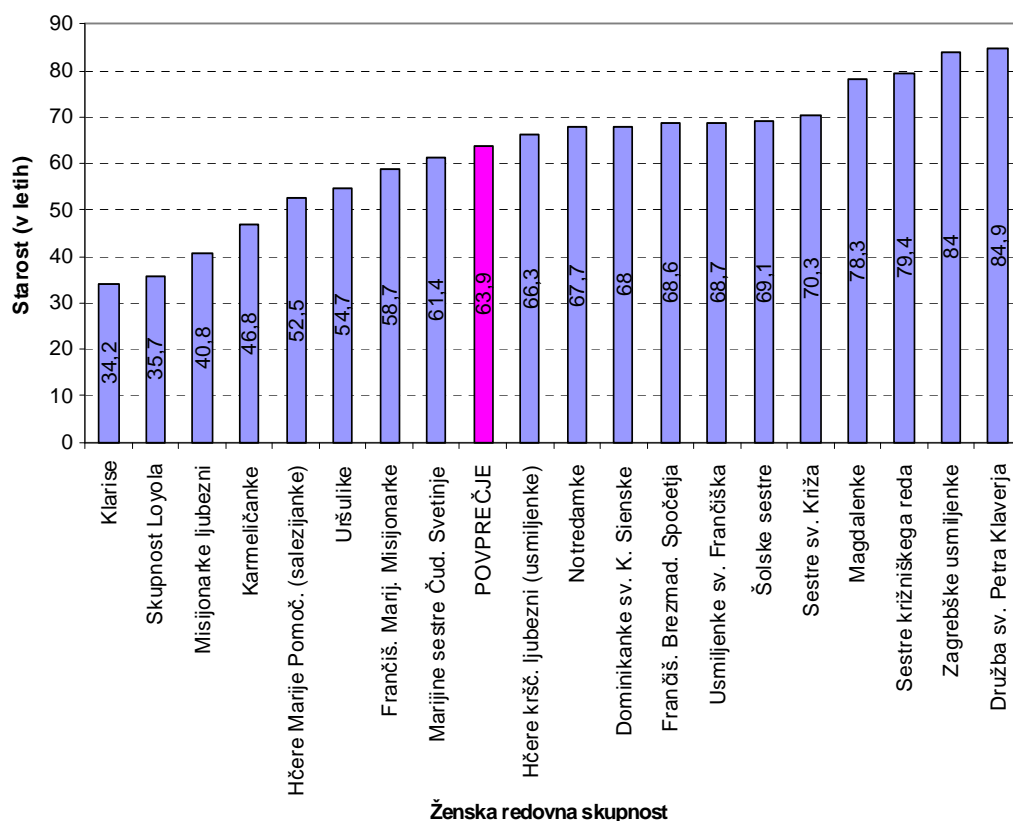
¹² Za primerjavo z letom 1978 smo se odločili zato, ker je leto blizu drugemu vatikanskemu koncilu in je komunistični pritisk tedaj že nekoliko popuščal.

povprečju skoraj 30 redovnic manj. Največ redovnic je izgubila najštevilčnejša redovna skupnost, skupnost usmiljenk, ki se je v dvaindvajsetih letih zmanjšala s števila 622 na 312 redovnic (prim. *Graf 4*). Dva redova, ki sta leta 1978 v Cerkvi na Slovenskem še delovala in živela, sta izginila. – to sta bili družba sionskih sester¹³ in družba služabnic malega Jezusa,¹⁴ na novo pa so se pojavile klarise, skupnost Loyola in misijonarke ljubezni.

b. Starostna struktura redov

Podobo o ženskem redovništvu si težko ustvarimo le na osnovi podatkov o njihovem številčnem stanju, zato smo analizirali tudi njihovo starostno strukturo in ugotovili, da je bila leta 2000 povprečna starost slovenskih redovnic že **63,9 let**.

Graf 5: Povprečna starost redovnic leta 2000

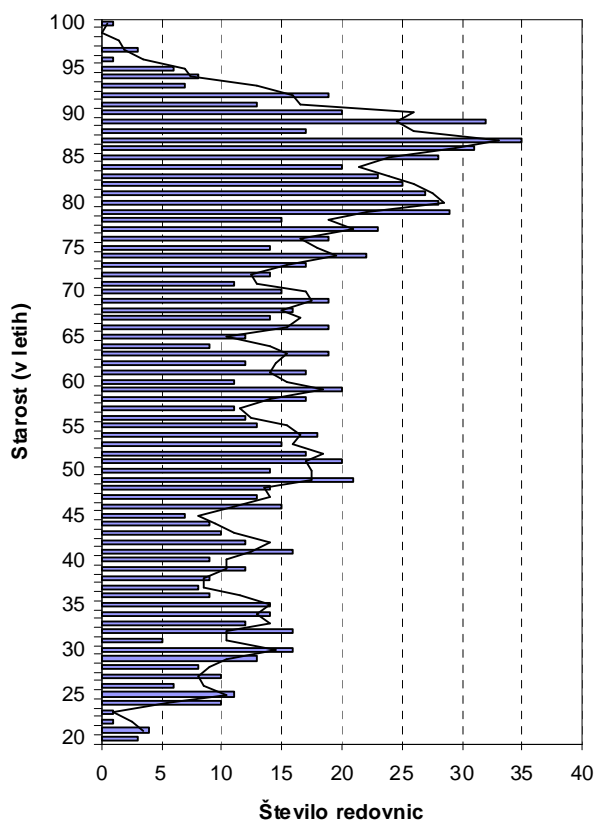
Le v osmih skupnostih od devetnajstih so bile sestre v povprečju mlajše, in sicer Marijine sestre čudodelne svetinje, frančiškanke Marijine misijonarke, uršulinke, salezijanke, karmeličanke, misijonarke ljubezni, skupnost Loyola in klarise (prim. *Graf 5*). Za klarise, skupnost Loyola in misijonarke ljubezni je podatek pričakovano, saj so te skupnosti (ponovno) zaživele v Cerkvi na Slovenskem v zadnjih petindvajsetih letih.¹⁵

¹³ Ustanovitelj družbe sionskih sester je spreobrnjenec iz judovstva Theodor Ratisbonne (rojen 1802), ki je postal duhovnik. Poslanstvo sionskih sester je usmerjeno predvsem v skrb za judovsko ljudstvo. Imajo apostolski in misijonski namen v smislu današnjega ekumenskega gibanja (prim. *Letopis slovenskih škofij 1978*, 401).

¹⁴ Več Slovenk članic te družbe je delovalo na Hrvaškem, vendar podatki o njihovem številu niso dosegljivi (prim. *Letopis slovenskih škofij 1978*, 402). Družbo služabnic malega Jezusa je ustanovil sarajevski nadškof dr. Josip Stadler leta 1890. Sodelujejo v življenju Cerkve in služijo Kristusu v revnih otrocih, ostarelih in onemoglih, krščanski dejavni ljubezni pridružujejo tudi delo po župnijah in v misijonih.

¹⁵ Skupnost Loyola in družba misijonark ljubezni sta po svojem nastanku mladi redovni skupnosti. Njuni začetki segajo v drugo polovico 20. stoletja. Klarise so na Slovenskem slavile Boga že leta 1300 v Mekinjah in Kopru, pozneje tudi drugod. Cesar Jožef II. jih je leta 1782 razpustil. Luč sv. Klare je na Slovenskem ponovno zagorela leta 1978 v Nazarjah (prim. *To je rod tistih, ki iščejo Boga. Redovne skupnosti na Slovenskem*, ZVRPPS, Salve, Ljubljana 1996, 56).

Graf 6: Starostna piramida redovnic (leta 2000)¹⁶

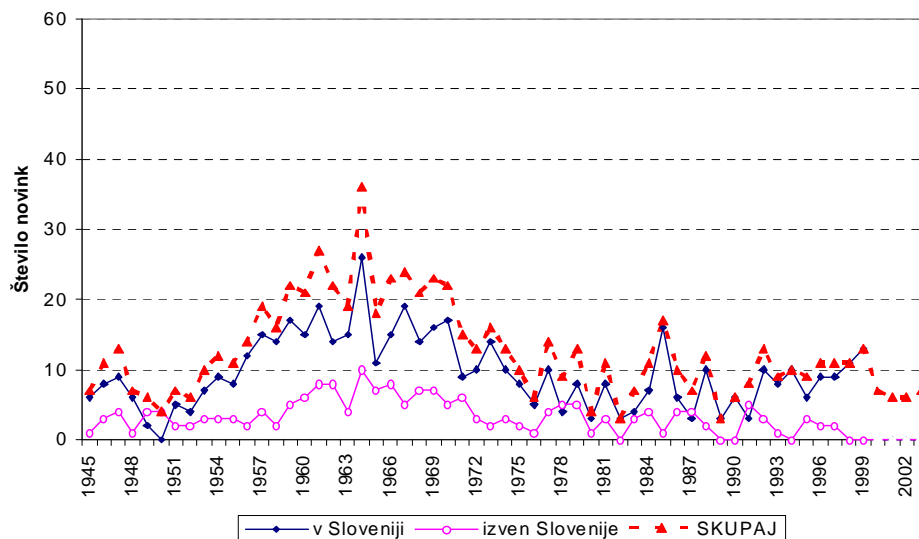
Leta 2000 je bilo glede na letnik rojstva največ redovnic starih 87 let. Preseneča nas, da je najštevilčnejša skupina redovnic stara med 78 in 90 let (prim. Graf 6).¹⁷ To je ostanek predvojne generacije redovnic, ki nam v starostni piramidi kaže, kako močno je bilo v tistem obdobju žensko redovništvo na Slovenskem. Po drugi svetovni vojni se je za žensko redovništvo začela trnova pot. Komunistični oblasti so postale kamen spotike, ki ga je bilo treba čimprej razbiti in odstraniti. Dne 8. marca 1948 je bil izdan odlok, da morajo vse usmiljenke odložiti redovne obleke in pretrgati zvezo s predstojniki ali pa zapustiti bolnice, v katerih so delovale. Drugim redovnim skupnostim so bili odvzeti internati, šole, zavodi ... Cilj teh ukrepov je bil redovnicam odvzeti možnost delovanja.¹⁸

¹⁶ Od 1136 redovnic jih je bilo le 238 mlajših od 45 let, od 45 do 60 let je bilo starih 227 redovnic, prav toliko (227) jih je bilo v starostnem obdobju od 60 do 75 let, preostalih 444 redovnic oziroma 39% pa je bilo starih nad 75 let.

¹⁷ 1. januarja 2004 je bila ta skupina redovnic stara že od 82 do 94 let.

¹⁸ Prim. P. Kvaternik, *Brez časti, svobode in moči. Vpliv komunizma na pastoralno delovanje Cerkve v ljubljanski nadškofiji (1945-2000)*, Družina, Ljubljana 2003, 167.

Graf 7: Število novink v Cerkvi na Slovenskem od 1945 do 2003¹⁹

V času »babilskega izgnanstva« pa vse do danes se je za redovniški poklic odločalo malo deklet – povprečno 10 na leto. Rahel porast zanimanja za redovniški poklic je moč zaslediti v obdobju šestdesetih let od 1959 do 1970, to je v obdobju okrog drugega vatikanskega koncila, ko je vsako leto pristopilo k redovnicam v povprečju nekaj nad 20 deklet – največ leta 1964, kar 36 (prim. Graf 7). Število novink je nato zopet padlo in se bolj ali manj ustalilo pri povprečju desetih; od teh jih je ostalo v Sloveniji osem, dve pa sta odšli v tujino. Dekleta so vstopila v red povprečno pri štiriindvajsetih letih; tiste, ki so odšle v tujino, pa leto dni prej.

Redovne skupnosti v Cerkvi na Slovenskem so se od druge svetovne vojne iz leta v leto starale in so bile številčno do danes vedno manjše. V preučevanjem dvaindvajsetletnem obdobju so se številčno okrepile za več kot deset članic le salezijanke, skupnost Loyola, frančiškanke Marijine misijonarke, karmeličanke in klarise (prim. Graf 4). Izjema so uršulinke, ki imajo kljub številčnemu upadanju zadnja leta največ novink. Včasih jih je bilo veliko več, zato sorazmerno stalen pritek novink zadnjih nekaj let ni mogel v celoti zapolniti praznine, ki je nastopila zaradi smrtnosti v njihovi skupnosti.

c. Pogled v prihodnost

Leta 2000 je bilo vseh redovnic v Cerkvi na Slovenskem **1136** (802 doma in 334 v tujini), kar je ravno toliko, kot jih je dvaindvajset let pred tem delovalo samo na Slovenskem (**1134** doma in 641 v tujini). Najštevilčnejša skupnost pred drugo svetovno vojno, skupnost usmiljenk, se močno krči. V dvaindvajsetih letih se je njihovo število zmanjšalo kar za polovico, njihova povprečna starost pa se je povečala za dobra tri leta. – Iz dosegljivih podatkov ugotavljamo, da karitativne redovne skupnosti deklet očitno ne privlačijo več tako kot nekoč, bolj so privlačne skupnosti z vzgojnim (uršulinke in salezijanke), misijonskim (frančiškanke Marijine misijonarke) in kontemplativnim poslanstvom (klarise in karmeličanke).

Področje ženskega redovništva v Cerkvi na Slovenskem se zdi skrivnostno, čemur veliko pripomore njihova teritorialna omejenost na samostan. Ker v mnogih župnijah niso navzoče, jih številni verniki niti ne poznajo. Dekleta se težko odločijo za vstop v redovno skupnost, za katero niso še nikoli slišala, oziroma z njihovimi predstavnicami še nikoli niso prišla v osebni stik. Duhovniki za poznavanje ženskega redovništva veliko naredijo že s tem, da župljane obveščajo o njihovih dejavnostih (tečajih, duhovnih vajah ...), posredujejo njihovo predstavitevno gradivo, jih povabijo v župnijo in jim omogočijo, da same spregovorijo o svojem poslanstvu ... *Letni priliv novink bi v prihodnje moral biti nad ravnijo zadnjih petindvajsetih let, to je več kot deset novink na leto, sicer bo število redovnic v Cerkvi na Slovenskem še nekaj desetletij v upadanju*²⁰ – vsaj toliko časa, dokler ne bo tuzemskega bivanja zapustila predvojna in "koncilska" generacija ...

¹⁹ Število novink je izračunano posredno na podlagi seznama redovnic, ki so živele leta 1978 in 2000.

²⁰ Po statističnih podatkih tajništva KORUS-a smo imeli Slovenci dne 1. 12. 2003 le še 827 redovnic, in sicer 659 v Sloveniji, 168 v tujini. K temu niso prišle redovnice tistih redovnih ustanov, ki nimajo skupnosti v Sloveniji (prim. I. Novak, *Nekaj statističnih podatkov*, v: *Informativni list Redovna občestva* 10 (2004/1), 3).